УДК 005.745::81(470)

ПРВИ ЕВРОАЗИЈСКИ КОНГРЕС ЛИНГВИСТА

(Москва, Руска Федерација, 9–13.12. 2024)

На иницијативу Института за лингвистику РАН, у сарадњи са Московским државним лингвистичким универзитетом и Асоцијацијом предавача и истраживача у области теоријске и примењене лингвистике, те уз подршку Министарства науке и високог образовања Руске Федерације, у првој половини децембра 2024. године одржан је велики и важан лингвистички догађај, који је окупио научнике из целога света – *Први Евроазијски конгрес лингвиста* – уз учешће чак 677 излагача из 45 земаља света (Алжира, Аустралије, Аустрије, Белгије, Белорусије, Бразила, Бугарске, Велике Британије, Грчке, Израела, Индије, Канаде, Кине, Кореје, Кубе, Немачке, САД-а, Словеније, Србије, Туниса, Турске, Шведске, Шпаније итд.).

Конгрес је уприличен у част 300-годишњице Руске академије наука, и, премда је одржан по први пут, ако је судити по статистичким подацима, утисцима учесника и слушалаца, а посебно према релевантности тема прочитаних реферата и покренутих дискусија, дати конгрес претендује да заузме водећу позицију у низу платформи намењених научној дискусији, размени мишљења, успостављању и развитку сарадње.

Евроазијски конгрес лингвиста јединствен је научни догађај на више начина: прочитано је укупно 627[1] реферата у оквиру 18 лингвистичких области, које су организовали и којима су председавали водећи руски и инострани научници: *Језичка разноликост и варијативност: дијахронијски, типолошки и ареални аспекти* (А. В. Сидељцев и А. Н. Собољев), *Теорија језика од фонетике до прагматике* (А. В. Подобрјајев и С. Г. Татевосов), *Усмена и мултиканална комуникација* (О. К. Ирисханова и А. Ченки), *Психо- и неуролингвистика* (А. В. Мјачиков и Т. В. Черниговска), *Компјутерска лингвистика и вештачка интелигенција* (Н. В. Лукашевич и В. Д. Соловјов), *Социолингвистика* (М. Б. Бергелсон и Л. Гренобл), *Индоевропски језици Европе* (Д. О. Добровољски, Љ. Пјопељ и И. И. Челишева), *Руски језик* (Г. И. Кустова и А. А. Пичхадзе), *Турски језици* (А. В. Дибо, Р. Р. Замалетдинов и И. А. Невска), *Језици Кавказа* (Т. А. Мајсак и Ј. Г. Тестељец), *Ирански језици* (О. И. Бељајев и А. П. Видрин), *Семитски језици* (М. С. Булах и А. Б. Летучиј), *Језици Јужне Азије* (Ј. В. Мазурова и Ј. А. Ренковска), *Уралски језици* (Т. Б. Агранат и Н. Б. Кошкарјова), *Језици Сибира, севера, далеког*

1 Уживо је прочитано/представљено 539 реферата, а у онлајн режиму 138. Укупан број усмених реферата, у оба режима активног учешћа, износи 185, а постер реферата 280.

истока Русије и суседних ареала (Н. Б. Вахтин и В. С. Харитонов), *Језици Кине и Југо-источне Азије* (С. Ј. Дмитрјенко и Ј. Н. Јемељченкова), *Језици Африке* (А. Ј. Желтов и Н. В. Макејева) и *Општа област* (А. А. Кибрик, Ј. В. Будјонаја и Т. И. Давидјук).

Током петодневног рада Конгреса прочитано је чак 8 пленарних реферата (на руском или енглеском језику, уз превод на руски или енглески језик, те руски знаковни и међународни знаковни језик): првог дана говорили су Ј. А. Јанхунен, с темом *Распространение языков в Евразии: поиск закономерностей*, и Ајеша Кидваи, чија је тема гласила *From Counting Languages to Counting on Language in India*. Другог дана је М. Хаспелмат говорио о граматичким унверзалијама и географским матрицама (*Why are Universals of Grammar Easier to Explain than Geographical Patterns?*), док је Ј. В. Головко, с практичног и академског аспекта, размотрио језичку разноликост и језичку политику (*Языковое разнообразие и языковая политика: академическая и практическая перспективы*). Трећег дана се Џ. Николс осврнула на реконструкцију ране сибирске ареалне типологије (*Reconstructing Early Siberian Areal Typology from North American Evidence*), док је четвртог дана рада Конгреса пленарно излагање А. А. Хипијуса било посвећено записима на брезовој кори у својству извора лингвистичких истраживања (*Древнерусские берестяные грамоты как лингвистический источник: вчера, сегодня, завтра...*). Последњег, петог дана пленарне говоре одржали су Баоја Чен (*A Rank Method to Tell Homology from Contact: Sino-Tibetan and Austro-Tai*) и А. Ченки (*Как совершать действия при помощи жестов: рекуррентные жесты и их связь с языком*).

Сваки дан Конгреса био је посвећен одређеној лингвистичкој области. Тако су првога дана, 9. децембра, представљени усмени реферати[2] у оквиру Социолингвистике (C. Hamans: *Nationalism as a Factor in the Struggle for Minority Languages*; К. Ј. Замјатин: *Сохранение языков, ревитализация и языковая политика: теория и практика*), Компјутерске лингвистике и вештачке интелигенције (Д. О. Добровољски и А. А. Зализњак: *Принципы представления немецких фразем в электронном словаре, интегрированном с параллельным корпусом*; И. В. Скрињикова: *The Problem of Figurative Language Interpretation by AI Systems*), Опште секције (J. Kari, Gerrit Verbeek: *Jim Tyone's 1912 Ahtna Travel Narrative from Tyone Village to Knik Village*; D. Moore: *Syntactic Derivation and Compounding in two Amazonian languages*), Језика Сибира, севера, далеког истока Русије и суседних ареала (И. А. Стењин: *Морфологический каузатив в чукотском языке*), Језика Африке (J.

2 До 10 реферата по одређеној лингвистичкој области, који су распоређени у преподневну и поподневну сесију. Овде произвољно наводимо реферате који су усмено изложени, а детаљан програм доступан је на интернет страници Конгреса.

Heath: *West African Progressives and the Journey from SVO to SOVX and beyond*) и Језика јужне Азије (O. Gamliel: *Light Verbs and Verbal Modification in Malayalam*; V. Plungian: *More on Typology of Case Systems in the Greater Hindu Kush Area*).

Другог дана конгреса (10. децембра) разматрана су питања из следећих области: Теорија језика од фонетике до прагматике (J. Л. Вилинбахова и O. J. Чујкова: *Субъектные имперсональные конструкции с ипо и опе как средство передачи эвиденциальных значений в испанском и английском языках*; А. В. Подобрјајев и С. Г. Татевосов: *Большие языковые модели и теория языка*), Психо- и неуролингвистика (P. Martin: *Synchronization of Time Related Phonological*; X. Xie: *Phonological Priming Effects are Negatively Correlated with Tonal Similarity: Evidence from Mandarin tone contrasts events*), Уралски језици (Т. Б. Агранат: *Уральские языки: от превербов к сериальным конструкциям*), Семитски језици (Z. Leyew: *Dialect Death in Progress: The Case of the Gojjam Dialect of Amharic, an Ethio-Semitic Language*; I. Fridman: *The Subject Impersonal in Amharic and Soddo*) и Ирански језици (M. De Chiara: *Dynamics and Evolution of Preverbs: the Case of Eastern Iran Languages*).

О питањима посвећеним граматичком устројству *Руског језика* расправљало се трећег дана, 11. децембра, када су размотрене, између осталих, следеће теме: *Функционально-семантическое поле персональности в русском и в испанском языках: опыт функциональной грамматики* (Р. Г. Тирадо), *Reduplicative Modification of the Russian Short-Form Adjectives* (K. Kwon), *Настоящее-будущее совершенного вида как особая форма выражения итеративности в русском языке* (Н. В. Берницка), *Параметры вариативного согласования в синтаксическом эксперименте* (J. А. Љутикова, А. А. Герасимова и др. коаутори), *Многоактные глаголы: проблема определения* (J. В. Урисон).

Тога дана одржано је и више округлих столова (попут *Направление «Фундаментальная и прикладная лингвистика»: новые перспективы науки о языке*, *Лингвистика цвета в парадигмах современности*, *Нетрансформационные подходы к синтаксису* и др.). У поподневним часовима одржане су онлајн постер секције,[3] организоване у оквиру свих 18 лингвистичких области заступљених на Конгресу.

Округли столови и рад у постерним секцијама настављен је и наредног дана, 12. децембра, али уживо. Овај формат изазвао је врло живо интересовање свих учесника, а будући да је и преподневна и поподневна секција трајала по 2 сата, било је довољно времена да се, осим одговора на сва постављена

3 Постер секције организоване су због великог броја заступљених лингвистичких области и излагача, недостатка простора и времена да се сви реферати усмено представе.

питања, склопе нова познанства и отворе могућности за сарадњу, што је проистекло управо из плодне дискусије која им је претходила.

Последњег дана, 13. децембра, радило се у секцијама Усмена и мултиканална комуникација (А. А. Кибрик: *Russian Pear Chats and Stories: Perspectives of a Multichannel Resource*; Т. J. Јанко: *Просодия и жестикуляция русского переспроса*), Индоевропски језици Европе (A. Ralli: *Language Contact in a Greek Variety Affected by Genetically and Typologically Different Languages*; N. Ringblom: *Осторожно: spindel! The Case of Heritage Russian in Contact with Swedish*), Језичка разноликост и варијативност: дијахронијски, типолошки и ареални аспекти (А. Н. Собољев: *Языковой союз: новое определение*; А. В. Сидељцев: *Variation in Post-syntactic Operations in Hittite: Not Only Second Position*; David Goldstein: *Articles are Associated with Smaller Case Inventories in Indo-European*), Турски језици (M. Ölmez: *A Turkic Language with Three Limits: Tuvan and Today*), Језици Кине и Југо-источне Азије (P. Sidwell: *The Austroasiatic Language Phylum: Reconstructing the Proto-language, and the Challenges with Homeland, Phylogeny and Suprasegmentals*) и Језици Кавказа (P. Schrijver: *The Significance of the Tsezic Languages for the Reconstruction of the Avar-Andic-Tsezic Vowel System, with Special Attention to the Vocalism in Non-initial Syllables*).

Српски представници на Конгресу су учествовали у неколико секција, што онлајн, што уживо. У оквиру секције *Језичка разноликост и варијативност: дијахронијски, типолошки и ареални аспекти* своје истраживање под насловом *Узуальный стандарт в сербских городских центрах в косовско-ресавском и призренско-тимокском речевом ареале* представила је С. Милорадовић (Институт за српски језик САНУ, Београд), док су у раду секције *Теорија језика од фонетике до прагматике* учествовали и резултате презентовали М. Алановић (Филозофски факултет, Нови Сад) – *Grammatical and Semantic Links between Constituents in Relation of Syntactic Co-reference in Serbian*; и М. Радуловић (Филозофски факултет, Ниш) – *A Relevance-theoretic Analysis of Explicit Meaning Specification in Spoken Interactions*. Наслов коауторског реферата А. Петровић и М. Каличанин (Филозофски факултет, Ниш), представљеног у оквиру *Опште области*, гласи *Exploring Dominant Metaphor Types in William Shakespeare's Sonnets through Conceptual Metaphor Theory*. У раду секције *Руски језик* учествовала је Т. Балек (Филозофски факултет, Нови Сад) с истраживањем под насловом *Морфосинтаксические характеристики глаголов с каритивным значением в русском и сербском языках*.

Будући да је један од циљева конгреса била и популаризација науке о језику, поред редовног целодневног рада Конгреса у горенаведеним секцијама, одржавао се велики број округлих столова (чак 22, нпр. *Дискуссия о Дене-Е-*

нисейской гипотезе в 2024; *Механизмы современного речевого взаимодействия: вежливость и агрессия*; *Терминология и идиоматика в современном языковом пространстве*), али и 6 јавних предавања-дискусија у различитим институцијама (Висока школа економије, Московски државни лингвистички универзитет и Библиотека Н. А. Њекрасова). О великом интересовању које је изазвао дати лингвистички догађај, слободно можемо рећи – празник, говори не само велики број излагача, него и импозантан број слушалаца и посетилаца (како пленарних, усмених и постер реферата, тако и свих пратећих чинилаца Конгреса), којих је било укупно 750 (300 лично и 450 у онлајн формату).

Поред изузетног научног и научно-популарног сегмента, Конгрес је садржао и богат културни програм, те су тако представљене 2 изложбе музеја језика – виртуелна презентација кримског „Музеја језика света", те презентација експозиције „Музеја светских језика" Универзитета у Шангају. Одржано је и неколико концерата, попут концерта народног ансамбла Русије „Гренада", и концерта уметника Московског театра мјузикла А. Гусјева и Ј. Моисејеве.

На крају, можемо закључити да је овај јединствени лингвистички догађај замишљен и организован врло темељно, а одржан с изузетним успехом, те да је девиза *Лингвистика без граница* у потпуности оправдана. Организаторима и свим партнерским институцијама упућујемо честитке уз искрене жеље да *Евроазијски конгрес лингвиста* постави нову парадигму у презентовању и размени лингвистичких сазнања и резултата, те да овај први буде један у низу многобројних Евроазијских конгреса лингвиста у годинама пред нама.

Тијана Балек[*]
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за славистику
tijana.balek@ff.uns.ac.rs

* https://orcid.org/0000-0002-1391-1570